

KARA OSMAN OĞLU HACI OSMAN AĞA'YA ÂİT İKİ VAKFIYESİ

M. Münir AKTEPE

XVIII. ve bilkassa XIX. yüz yıllar da, Osmanlı İmparatorluğu'nu dâhilen meşgul eden mes'elelerden biri de âyanlık müessesesi idi. Âyanlar, Anadolu'nun ve Rumeli'nin muhtelif şehir ve kasabala'nda, zamanla nüfuz kazanarak, bir ara devlete dahi tahakküm edecek duruma gelmişlerdi ve meselâ II. Mahmud zamanında bunların yarurduğu tehlike, dış tehlikelerden daha önemli bir hâl almıştı. Her nekadar içlerinde zaman zaman devlete hizmet edenler olmuş ise de, bunların dahi menfaatlarına dokunulduğu takdirde, derhâl hükûmete karşı cebhe aldıkları görülmüştür.

Âyanların hemen hemen hepsi çok zengin insanlardı ve para kuvvetile köylüyü kendi hâkimiyetleri altında tutmak istiyorlardı. Büyük toprak parçalarına sâhib oldukları için, ziraat ile meşgul olan kimseler, bunların arzularına uymak zorunda kalıyorlardı. Âyanların, kendi nüfuz ve hâkimiyetlerini sürdürdükleri ayrı ayrı bölgeler vardı ve meselâ bunlardan, İzmir, Mene-men, Manisa, Bergama ve Akhisar ile Turgudlu havâlisinde, meşhur Kara Osman oğulları âilesi duruma hâkimdi.

Bu âilenin tarihçesi ve yaptığı işler hakkında, merhûm Çağatay Uluçay, Manisa Şer'i Sicillât Ahkâm Defterleri üzerinde yaptığı çalışmalar sonunda bir çok yeni bilgiler vermiş ve vesikalar yayınlamıştır. Ancak bu âileye âit vakfiyelerden, her ne sebebe mebni ise, yeteri kadar istifâde edememiş bulunuyordu. Biz, Kara Osman Oğulları âi-

lesi üzerinde yapılan çalışmaları daha çok bu yönden tamamlamak amacı ile Vakıflar Dergisi'nin, IX. sayısında «Manisa âyanlarından Kara Osman Oğlu Mustafa Ağa ve üç vakfiyesi hakkında bir araştırma»¹ adı altında, geçen def'a bir makâle neşretmiştik. Bu yazımızda âyanlık ile Kara Osman Oğulları âilesinin menşe'i üzerinde durduktan sonra, Kara Osman Oğlu Hacı Mustafa Ağa'nın üç vakfiyesini metin olarak yayınlamıştık.

İzmir Vakıflar Müdürlüğü'nde ve Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde yaptığımız çalışmalar neticesi, elde ettiğimiz bu üç vakfiyeden sonra, şimdi de, yine aynı yerde bulunan, bu âileden Osman Ağa zâde Hacı Atâullah Ağa'nın oğlu Hacı Osman Ağa'ya âit iki vakfiyeyi bu yazımızla yayınlamak istiyoruz. Neşre hazırladığımız vakfiyelerin sahibi, meşhûr Kara Osman Ağa'nın oğlu olup geçen def'a üç vakfiyesini yayınladığımız Hacı Mustafa Ağa'nın torunudur. Mustafa Ağa'nın kimliğini ise bundan önceki makalemizde belirtmiştik.

Mustafa Ağa'nın büyük oğlu ve bu iki vakfiyenin sâhibi Hacı Osman Ağa'nın da babası olan Atâullah Ağa'ya gelince, merhûm Çağatay Uluçay bu zat hakkında şunları yazmaktadır :

«Atâullah Ağa 1171 (1757 - 1758) yılında Manisa mütesellimliğini ele geçirdi. Atâullah Ağa da zamanında bir çok yolsuzluklar yaptı; hükûmete hakkında şikâyetler yağdırıldı; yapılan in-

1) Ankara 1972, S. 367/82.

حیدر الدین

خودشده تصانیف

بنف مضمون غنچه ای که در آن در نظر میرسد
حیدر الدین حلال آبادی

حیدر الدین حلال آبادی

چندین نسخه

چندین نسخه

وقف مقدار ذکر صبر لغز و کلمه مجروحی زونو روح و یک خود
 رضای با بیست و نه حرف با این طوری نوشته اند تصانیف در این کتابها آمده
 المصدر اول الخیر فیما ابد الی علی من اول الذکر و ثانیاً تذکره اولاد و ثانیاً
 خاندان در آن فرقی در لغت، المذنبه المذنبه انصار لها العظی و لهذا التوجه
 معج حاکم الطار و فظن موی که با بیست و نه حرف و صد و نه حرف و حسنه ذلک تر قبله
 معظمین مری سالت و در سیرت ملاقیما ابد الی انوفوف علیه الذکر و ذکر الشارح
 سو زودنا الحوی و در این مکر بکلن صابریه و قفا صیه زینبا و حیدر الدین
 و تصدقا صبر او نیا موی امداد ایمنه لیایح و ابوجولان و کلام الله
 در این نسیبها بعدا صفا اما انما الله انما الله بنوا لست استمع لحو و لحو انما الله
 اللیق سویی فی تبدیلیه و تغییر و فعلیه نعمه الله اما لا کنی بنوا لست استمع لحو و لحو
 فی اول مصفا المذکر بنوا لست استمع لحو و لحو
 نه نند که اوله لحو
 نه نند که اوله لحو
 نه نند که اوله لحو
 نه نند که اوله لحو
 نه نند که اوله لحو
 نه نند که اوله لحو

celemeler sonunda suçlu olduğu anlaşıldığından 1175 (1761 - 1762)'de azledildi; yerine Aydın Muhassıl vekili Mehmed Efendi tâyin edildi; aynı zamanda Atâullah Ağa'ya Yaya köyüne gidip oturması, gönderilen fermanlarla, şiddetle tenbih olundu. Halbuki Atâullah Ağa, Yaya köyüne gitmeyerek, Papaslık köyüne gitti; Manisa'nın ileri gelenlerini oraya çağırarak, sancağın işlerini karıştırmaya başladı. Bunun üzerine Mütesellim Mehmed Efendi'ye bir ferman gönderilerek, güzellikle gitmezse, zorla Yaya köyüne göndermesi hakkında emir verildi. Atâullah Ağa, Yaya köyüne gitti; fakat orada da rahat durmadı. Babasının ölümünde rol oynayan Akhisar voyvodası Hacı Şa'ban Oğulları ile uğraştı. Kündeşli cemaati halkı, Atâullah'ın adamları tarafından soyuldu... Bergama Voyvodası Araboğlu Mehmed Ağa ile bir duruşma esnasında çarpıştı. Bir iki köyün harab olmasına ve bir çok kişinin ölmesine sebep olduğundan, 1180 (1766 - 1767) yılında Aydın Muhassılı Abdurrahman Paşa'ya ferman gönderilerek, kellesinin kesilmesi ve bütün mallarının zabtedilmesi emredildi. Paşa'nın kethüdâsı Hüseyin Ağa, Yaya köyünü sararak, Atâullah Ağa'yı yakalamak istedi ise de, aralarında olan savaş neticesinde, Atâullah Ağa çemberi yararak kaçtı ve kaçak iken 1181 (1767/68) yılında öldü. Manisa'nın Nişancı mezarlığına gömüldü¹.

Burada neşrini hazırladığımız vakfiyelerin sâhibi Dergâh-ı âli Kapıcı başlarından Hacı Osman Ağa ise, işte böyle bir babanın oğlu idi. Bu sebeple kendisi ancak bir süre Menemen voyvodalığı yapabildi. Babasının tutumu yüzünden, daha ziyâde idâri işlere karıştırılmadı ve nihâyet 1216 (1801/2) yılında vefat etti. Lâkin bu âilenin en zengin şahıslarından biri sayılıyordu. Mallarını müsâdereden kurtarabilmek için, evlâdlarının da istifâde edeceği şekilde vakf etmişdi.

Bu zâtın, Manisa'nın Nişancı mahallesinde bir medresesi, bir ders-hâne si ve kütüphanesi vardı. Bu kütüphaneye ayrıca bir mikdar da kıymetli kitaplar vakf eylemişti. Bunlardan maada, Manisa'dan Akhisar ve Gördes'e giden yol üzerindeki Kum-Çayı ile Göksu derelerini geçmeye mahsûs, birer de köprü yaptırmışdı. Manisa'da, Alaca hamam yanında bir sebilhânesi ile ders-hânesi derûnunda şadırvanı; Nişancı Paşa mahallesinde ve evi yanında, ayrıca hanı dâhilinde birerde çeşmesi bulunuyordu. Kezâlik Manisa - Akhisar yolu üzerinde Cebâriç kırı mevki'inde bir çeşmesi daha vardı. Bu çeşmelere su getirmek için ayrıca kaynaklar temin etmiş ve kanallar yaptırmıştı. Bütün bunların bakım şartları ve vakıfları ise, aşağıda yayınladığımız iki vakfiye metninde tafsilâtı olarak görülmektedir.

Tarihimizin çok sınırlı bir kısmını olsa dahi, aydınlatması ve Kara Osman Oğulları âilesi hakkındaki bilgileri biraz daha artırması bakımından önem taşıyan bu vakfiyeleri aynen veriyoruz.

I.

Vakfiyenin baş kısmında bulunan, sonradan ilâve edilmiş bâzı kısımlar :

1) Manisa'da Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı âli'den Osman Ağa zâde El-hac Osman Ağa'nın vakfiyesidir.

2) Kayıd şûd.

Bâ-fermân-ı âli ve bâ-arz-ı hazret-i Osman Ağa, ağay-i Bâbü's - sa'âdeti'l-aliyye, el - nâzır el - vâki'

Fi. 16. R. sene 1208 (= 21. Kasım. 1793).

3) Fi. 3. Zilhicce, sene 1212 tarihinde bir kıt'a cedid vakfiyesi kayd olunmakla, hin-i iktizâda nazar olunma-

4) Bu vakfın bazı hayır şartlarının değiştirilmesi hakkında idâre kara-

1) M. Çağatay Uluçay, *Manisa Ünlüleri*, Manisa 1946, S. 56.

rı 618 no. lu Defterin 122 - 124. sahifelerindedir. 24.12.1938.

5) Türkçe kopyası : Deft. 2004, sah. 202.

Vakfiyenin Esas Metin Kısmı :

ما رقم في هذه الصحيفة الشرعية و الوثيقة المرعية من تأسيس الوقف و ترتيب الشروط و تعيين المصارف على . . . . . و صح كهلدى و تقرير جميعه بين . . . و الى حكمت ولرومه في عمومه و خصوصه واقف على مواقع الخلاف . . . فيما بين الائمة الاشراف الاسلاف و انا الفقير الى ربه القدير شريف ابراهيم الخادم الشريفه الويه خامة مدينة مغنيسا . . . . . الله تعالى عن اليقين و الباقي غفرله .

الحمد لله الملك السمار الحليم الرحيم الغفار الذي جعل الصدقة الجاريتة سبباً للنجاة من النار و وسيلة الى دخول الجنة الذي تجرى من تحتها الانهار ثم الصلوة و التسليمات الزكيات على افضل مخلوقات و اشرف الموجودات محمدن المصطفى المختار و على اله و صحابه الاخبار و الابرار .

Amma ba'de mukarrerât-ı umûr ve müsellemtâr-ı cumhurdandır ki, bu cihân-ı gaddarın mal ve câhı bi-karar ve dünya-yı nâ-paydârın taht-u tâcı müste'ârdır. Pes merd-i hüda ve âkil-i dâna oldur ki, binây-i mebâniy-i hayrâtı vesile-i sa'adet-i uhreviye ve icrây-i merâsim-i hasenâtı vâsita-i izzet-i sermediyye bilüp

« استعید بالله الذی ینفقون اموالهم باللیل و النهار سرأ و علانية فلهم اجرهم عند ربهم ولا خوف علیهم ولا هم یحزنون »

medlülünce emvâl ve erzâkını vücûh-ı hayrâta isâr-ü nisâr ve sadakat-ı câriyeyi ez dil ü cân ihtiyar edüp

اب آدم اتقطع عنه عمل الا عن تلك علم نافع و ولد صالح يدعوا له و صدقة جاریة على عباد الله تامل والمر يستظل تحت صدقة »

hadis-i şerîf-i sahihü'l- isnad ve eser-i mürit-i sarihü'l- istinâdın mazmûn-ı şerîfini mülâhaza ve meknûn-ı müritini muhâfaza ile tahsil-i ücâr-ı meşkûreye sa'î mevfûr ve rizây-ı rabb-i gafûr olan umûr-ı mebrûre iktisâbına bezli makdûr eyliye. Binâen-alâ-zâlik iş-bu vakfiye-i celiletü's-şân ve cerîde-i badi'atü'l-ünvânın tahrîr ve inşasına bâ'is ve bâdi ve tastir ü imlâsına sebeb-i âdi oldur ki, medîne-i Manisa... erkân ve a'yânından Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı âli iftihârü'l-emâcid ve'l- ekârim Osman Ağa zâde El-hac Osman Ağa bn. El-hac Atâullah Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i muhammedi ve mahfil-i dîn-i mürit-i ahmediyyede zikr-i âti vakfına li-eclî'tescîl ve'l-itmam emrül-vâkıf ve't-tekmil mütevellî nasb olunmağla tevliyyeti kabul eden Çavuşzâde Es-seyyid Ebubekir Efendi bn. Eş-şeyh Mehmed Ağa mahzerinde vech-i kabûl ve nehc-i sedîdü'l-medlûl üzere ikrâr-ı sahih-i şer'i ve i'tirâf-ı sahih-i mer'i edüb vakf-ı câ'iyü'z-zikrin sudûruna değîn silk-i mülk-i sahihimde münselik ve zabt-ı tasarrufumda munzabıt olup mahmiyye-i Manisa... mahâllâtından Deveciyan mahâllesinde vâki' bir tarafından fahrü'l-kuzât El-hac Mustafa Efendi menzili ve bir tarafdan yemişçi Manbuli oğlu ve Hacı Ömer kızı Fatma menzilleri ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âm ile mahdûd ve mümtaz altmış bâb fevkânî ve tahtânî oda ve mehâzini ve müstemilât-ı lâzimeyi muhtevî bir küt'a mülk hanımı ve tahtında kâin bir bâb bakkal dükkânımı ve medîne-i merkûmede Çapraslar ı kebir mahâllesinde, Tahtalı Mescid-i şerîf karşısında vâki' bir tarafdan Konevî haffaf

Seyyid Halil menzili ve bir taraftan hallaç zevcesi menzili ve tarafeyni tarik-i âm ile mahdûd ve iki çarhı müstemil bir kıt'a mülk dakîk-i has değirmeni ve yine medîne-i merkûmede Saz mahallesinde vâki' etrâf-ı erbe'adan tarik-i âm ile mahdûd ve mümtaz biri-birine muttasıl bir bâb mülk Kahvehâne ve bir bâb berber-dükkânı ve bir bâb Şirugan yağhanemi ve yine medîne-i merkûmede Alay-beyi mahallesinde Dekâkin-önü demekle ma'ruf mahâlde vâki' bir taraftan Yazıcı-zâde menzili ve bir taraftan Haffafân kethüdası Kara Mustafa oğlu Es-seyyid Mehmed Ağa menzili ve bir taraftan Menemenli Hâfız Efendi menzili ve taraf-ı râbi'i tarik-ı âm ile mahdud ve mümtaz ekmekçi furunu ve derûnunda mevcûd ve bir çarhı müstemil dakîk-ı has değirmeni ve ittisâlinde bir bâb yemişçi dükkânımı ve yine medîne-i merkûmede Derviş Ağa mahallesinde vâki' bir taraftan Çavuş-başı vakıf bağçesi ve bir taraftan Osman Ağa zâde Mütesellim-i livây-i Saruhan El-hac Mehmed Ağa vakfı olan Rumhâne ve tarafeyni tarik-ı âm ile mahdud ve mümtaz büyât-ı adideyi müstemil bir bâb Rumhânemi ve yine medîne-i mezkûrede Debbâğân-ı görideresi demekle arif mahâlde kâin Hacı İsa değirmeni şöhetile meşhur bir taraftan Hacı Küçük oğlu El-hac Mehmed arsası ile Muytab oğlu menzili ve bir taraftan mezkûr dere ve taraf-ı râbi'i tarik-ı âm ile mahdud ve mümtaz bir çarhı müstemil bir kıt'a su değirmeni ve yine medîne-i merkûmede Dânişmend Halil mahallesinde Çardak-servi demekle ma'rûf mahâlde vâki' tarafeyni mekâbir-i müslimin ve bir taraftan Tablacı kızı Fatma Hâtun menzili ve taraf-ı râbi'i tarik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz cemî' müstemilât-ı mevcûdesile bir bâb şirugan yağhânemi ve yine medîne-i merkûmede Dil-şikâr mahallesinde vâki' [S. 76] bir taraftan Kasabalı Çay-balığı oğlu menzili ve bir taraftan Salla-sırt oğlu menzili ve ta-

rafeyni tarik-ı has ve âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb bakkal dükkânımı ve ittisâlinde vâki' bir bâb mülk mağzamı ve yine medîne-i mezbûrede Alay-beyi mahallesinde vâki' câmi-i şerif hizasında etrâf-ı erbe'adan Hamamcı Şerif menzili ve kendi kiracı menzirim ve tarik-ı hass-u âm ile mahdûd ve mümtaz biri-birine muttasıl bir bâb mülk bakkal dükkânı ve bir bâb börekçi fırını ve bir bâb mülk kahve-hanemi ve yine medîne-i mezbûrede Akbaldır deresinde mevcûd etrâf-ı erbe'adan arsa-i hâliye ve mezkûr dere ve tarik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz iki çarhı müstemil su değirmenimin nisf-ı şâ'yi'ni ve yine medîne-i merkûmede Karaköy çarşısı civârında Hacı Yahya mahallesinde vâki' bir taraftan Bezaz Hacı Mustafa arsası ve bir taraftan Dellâl-fâidesiz menzili ve bir taraftan Kırılı Mustafa mülk menzili ve taraf-ı râbi'i tarik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz iki çarhı müstemil mülk dakîk-i has atdeğirmeni ve medîne-i merkûme zeylinde vâki' Ali Efendi oğlu bağçesi demekle arif bağçenin bir taraftan Türkmen Hacı Mustafa oğlu ve Bölük-başı Mehmed tarlası ve bir taraftan Balcı oğlu Hacı Ahmed tarlası ev bir taraftan Türkmen Hacı Memi tarlası ve taraf-ı râbi'i tarik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb kulbe ve bir oda ve bir havz-ı kebîr ve bir bi'r-i ma' ve ebniyye-i sâire ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi muhtevî bir kıt'a mülk bağçemi ve medîne-i merkûme civarında Horos-ı has mukata'ı timarı dâhilinde vâki' Terzi Osman oğullarından sümün-i medfû'a ve makbûza iştirâ eylediğim bir taraftan Hamîdi zâde Oda-başı oğlunun sebze hadikası ve bir taraftan Molla Ebûbekir tarlası ve bir taraftan Semerci oğlu Hacı Mehmed tarlası ve tarik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb kulbe ve bir dam ve bir havz-ı kebîr ve bir su kuyusu ve ebniyye-i sâire-i ma'lûme ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi

müştemil bir kıt'a mülk bağçemi ve yine medîne-i mezbûre zeylinde vâki Çatal-Kilise timarı hudûdî ittisâlinde lede'l-ahâlî ve'l-cirân ma'lûmü'l-hudûd Yağcı Kadı bağçesi demekle arîf bağçe ve derûnunda mevcûd bir bâb kulbe ve bir dam ve bir havz-ı kebir ve bir bi'r-i ma' ve ebniyye-i sâire-i ma'lûme eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi hâvi bir kıt'a mülk bağçemi ve medîne-i Manisa muzâfâtından kasaba-i Tur-gudlu'da Ermenas [ارمناس] çayı demekle arîf çay üzerinde vâki' yeni değirmen demekle ma'rûf etrâf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ve kendi bağçem ile mahdûd ve mümtaz iki çarhı müştemil bir bâb mülk su değirmenimi ve ittisâlinde vâki' Ermenas bağçesi demekle meşhur etrâf-ı erbe'adan Ermenaslı Hüseyin tarlası ve Ermenaslı Ahmed tarlası ve tarîk-ı âm ile mahdûd mümtaz bir bâb dam ve ebniyye-i sâire-i ma'lûme ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi muhtevî bir kıt'a mülk bağçemi ve yine kasaba-i mezkûrda vâki' Su-başı demekle ma'lûm mahâlde kâin Muhzir İsmail bağı ve bir taraftan Hacı Ali tarlası ve tarafeyni tarîk-ı âma müntehi iki bâb dam ve bir kule ve ebniyye-i sâire-i ma'lûme ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi hâvi bir kıt'a mülk sebze hadîkamı ve yine mezkûr Su-başı'nda vâki' bir taraftan Hacı Ali tarlası ve bir taraftan mer'a ve bir taraftan yine kendi bağçemi ve taraf-ı râbî'i tarîk-ı âm ile mahdûd iki çarhı müştemil bir bâb mülk su değirmenimi ve yine mezkûr Su-başı'nda vâki' etrâf-ı erbe'adan kendi vakf evlediğim sâlifü'z-zikr değirmen ve su arkı ve sebze hadîkası ve tarîk-ı âma müntehi bir bâb kule ve dam ve ebniyye-i sâire-i ma'lûme ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi müştemil yeni-bağçe demekle ma'rûf bir kıt'a mülk bağçemi ve yine mezkûr Su-başı'ndan cereyan eden sudan olmak üzere Seydi oğlu değirmeni demekle, ma'rûf değirmenin etrâf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ve zeytin-

kesiği ve mer'a ile mahdûd ve mümtaz üç çarhı müştemil bir bâb mülk değirmenimi ve değirmen-i mezkûr'a muttasıl bir bâb han ve bir bâb kahve ve bökreci dükkânı ve bakkal dükkânlarımı ve yine kasaba-i mezkûre civârında vâki bir taraftan Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı âli Osman Ağa zâde Hacı Ahmed Ağa'un sebze hadîkası ve Bulâd El-hac Mâhmed Ağa'nın vakf eylediği sebze hadîkası ve bir taraftan Seyfi zâde bağçesi ve tarîk-ı âma müntehi Ali oğlu ve Dolaklı oğlu bağçesi demekle arîf bağçe derûnunda bir bâb dam ve ebniyye-i sâire ve eşcâr-ı müsmire ve cemî' müştemilât-ı mevcûdesile bir kıt'a bağçeyi ve yine kasaba-i mezkûrede vâki' Buğday loncası demekle arîf nâm suukda kâin etrâf-ı erbe'adan Cin, Ahmed'in nalband dükkânı ve mekâbir-i müslimin ve tarîk-ı âm ve lonca-i mezkûr ile mahdûd ve mümtaz biri-birine muttasıl bir bâb kahve ve ekmekçi furunu ve bökreci dükkânımı ve kasaba-i mezkûr esvâkından Soğan-Pazarı demekle ma'rûf nâm mahâlde bir taraftan Hacı Muharrem câmi'i şerîfesinin mevkufe dükkân arsası ve bir taraftan Seyfi zâde'nin sergi dükkânları ve tarafeyni tarîk-ı âm ile mümtaz, biri-birine muttasıl boyacı dükkânı ve iki çarhı müştemil mülk dakîki has at değirmenimi ve değirmen-i mezkûrun önünde mevcûd dört adet sergi dükkânlarımı ve bir bâb duhancı dükkânı ve bir bâb bezzaz dükkânı ve bir bâb bakkal dükkânımla iki adet Çerçi dükkânlarımı ve kasaba-i mezkûr mahallâtından Yenice mahallesinde vâki' bir taraftan Hacı-uzun menzili ve bir taraftan Yusuf oğlu menzili ve bir taraftan Marko zimmi menzili ve taraf-ı râbî'i tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb rumhâne mülkümü ve yine kasaba-i mezkûr [S. 77] çarşısında Demirciler içinde bir taraftan merkûm Osman Ağa zâde Hacı Mustafa Ağa'nın vakıf han arsası ve bir taraftan Seyfi zâde nalband dükkânı ve bir ta-

rafıdan Donanmacı oğlunun yahudi-hânesi ve taraf-ı râbî-i tarîk-i âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk kahvehânemi ve medîne-i Manisa'ya muzaף Palamut nâhiyesinde vâki' Yaya karyesinde kâin etrâf-ı erbe'adan Hacı Pulad Mehmed Ağa tarlası ve bir tarafıdan kendi bağım ve tarlam ve tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bağçe derûnunda iki bâb dam ve bir oda ve bir havz-ı kebir ve ebniyye-i sâire ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi müstemil bir kıt'a mülk bağçemi ve yine medîne-i merkûmeye muzâfe Belen nâhiyesinde Kara Velîyüddin çiftliği demekle ma'rûf nâm çiftlik civârında kâin etrâf-ı erbe'adan tarafeyni Göksu ve bağçe ve mer'ayı muhtevî bir bâb mülk Göksu değirmenimin derûnunda mevcûd dört çarhı müstemil mülk su değirmenimi ve değirmen-i mezkûra muttasıl bağçenin etrâf-ı erbe'adan sâlifü'z-zikr Göksu değirmeni ve mer'a ve tarafeyni tarîk-ı âm ile mahdûd bağçe derûnunda mevcûd bir bâb oda ve bir dam ve ebniyye-i sâire ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi hâvi bir kıt'a mülk bağçemi ve çiftlik derûnunda vâki' etraf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk bakkal dükkânı ve ittisâlinde börekçi dükkânımı ve nâhiye-i mezkûrede vâki' yaya....

(بابوسلق) çiftliği şöhetile meşhur çiftlik civârında vâki' etrâf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ile ve tarla ve meyvelik eşcârı ve köşk bağçesi hudûdu ile mümtaz atik sebze hadikamı ve yine çiftlik-i merkûm civârında vâki' tarafeyni tarîk-ı âm ve tarafeyn-i âhiri sâlifü'z-zikr kendi tarlam ile mahdûd ve mümtaz bir kıt'a cedîd sebze hadikamı ve çiftlik-i merkûm derûnunda vâki' etrâf-ı selâsesi tarîk-ı âm ve taraf-ı râbî-i mer'a ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk bakkal dükkânımı ve nâhiye-i mezkûrede vâki' Kapan timarı hudûdu dahilinde etrâf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ve arsa-i hâliye ile mahdûd ve mümtaz bir bâb su değirmenimin derûnunda

mevcûd üç çarhı müstemil bir bâb mülk su değirmenimi ve yine Belen nâhiyesinde vâki' Saruhanlı karyesinde kâin câmi-i şerîf karşısında etrâf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ve Veli Beşe oğlu menzili ve câmi-i şerîf vakfı olan demirci dükkânı ve mer'a ile mahdûd ve mümtaz biri-birine muttasıl bir bâb şirugan yağhânemi ve bir bâb börekçi furunumu ve bir bâb bakkal dükkânımı ve bir bâb berber dükkânımı ve nâhiye-i mezkûreye tâbi' Ali-Beyli karyesi civârında vâki' Ergene çayı demekle ma'rûf mahâlde Sâni-oğlu değirmeni demekle meşhûr değirmenin bir tarafıdan İsâ-oğlu tarlası ve bir tarafıdan İmam Molla Ali ve Tokatlı Ali tarlaları ve bir tarafıdan çayı mezkûr ve taraf-ı râbî-i tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz değirmen derûnunda bir çarhı müstemil mülk su değirmenimi ve karye-i mezbûrede vâki' etrâf-ı erbe'adan Topal Molla Ali oğlu Hüseyin menzili ve bir tarafıdan Kurt-oğlu Ali menzili ve tarafeyni tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk bakkal dükkânımı ve ittisâlinde vâki' bir bâb mülk berber dükkânımı ve Saruhan sancağı kazalarından Gördek (كوردك) kazasında vâki' Süleymanlı karyesinde kâin etrâf-ı erbe'adan tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb bakkal dükkânı ve ittisâlinde vâki' bir bab berber dükkânımı emlak-i ma'dûde-i mezkûreyi enfes-i emvâl ve etyab-ı emlakimden ifrâz ve hasbeten-lillâhi'l-ahed ... vakf-ı sahîh-i şer'i mü'eyyed ve habs-i sarîh-i mer'i muhalled ile vakf ve habs edüb şöyle şart ve ta'yin eyledim ki, mâdamki arsa-i vücûdum... fenâdan pâk ve hâlvat-saray-ı bedenim şem'-i rûh ile tâb-nâk ola ben müstekilen mutasarrıf olup amme-i umûr-ı evkâf ve tenkîs'ü ezdiyâd ve tebdil'ü tağyir ve tahvîl'ü teksir merreten ba'de uhrâ kerreten eser-i uhrâ ne gûne dilersem ve ne vec-hile murad edersem tecdid-i vakfiye yedimde ve meşiyetimde olub evkâf-ı mezkûra evvelâ kendim mütevellî ve

a'karât-ı mezbûrât gallâtı ber-vech-i âti şart ve ta'yin eylediğim vezâif ve masârifden fazlasına dahi ben mutasarrıf olam ve bi-emrillâhi'l-meliki'l-müte'âl dâr-ı fenâdan saray-ı ukbâya ba'de'l-irtihâl evlâdım ve evlâd-ı evlâdım ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdım batnen ba'de batnın neslen ba'de neslin erşed ve ekber evlâdım mütevellî olup hâsıl olan gallâtın vazâyif ve masârif ve ta'miratdan fazlası evlâdımın zükûr ve inasları

beynlerinde « » iktisâm oluna ve evlâdımın birisi vefât eylediğinde hissesi evlâdı beynlerinde ve evlâdı yok ise karındaşları beynlerinde

« الذکر مثل حظ الاثنتين » iktisâm oluna ve ba'de'l-inkıraz ne'ûzi billâhi ta'âla min gazabü'l-feyyaz uteka ve atikanımın zükûr ve inası ber-vech-i meşrûta mütevellî olalar ve emr-i tevliyyet dahi vazife-i mersûmesi ile zükûr ve inasın erşed ve ekberine meşrûta ola anlardan dahi kimesne bulunmaz ise evlâdları ve evlâd-ı evlâdlar batnen ba'de batnın ve ekber ve erşedi mütevellî olup gallât-ı bakıyyeyi beynlerinde ber-vech-i meşrûta iktisâm edeler ve anlardan dahi kimesne bulunmaz ise Medîne-i münevvere « شرفها الله تعالى » ilâ yevmi'l-âhire fukarası beynlerinde iktisâm olunmak için Haremeyn-i muhteremeyn mütevellîleri evkâf-ı sâire gibi mutasarrıf olalar ve akârât-ı mezbûrât bâ-marîfet-i mütevellî ... ecr-i misli ile tâlibine icâr olunup hâsıl olan icarât ve gallâtından evvelen medîne-i Manisa'dan Akhisar ve Gördos (= Gördes) ve bilâd-ı sâireye mürûr ve ubûr eden nâsın güzergâhı olan tarîk-ı âmda vâki' Kum-çay şöhretile meşhûr çay üzerine li-vech-i'l-lâhi-ta'alâ nef'an li'l-amme bi'n niyyeti'l-hâlisetü's-sâfiyye muceddeden binâ ve ihyâ eylediğim kârgîr köprü ile yine hizâsında kâin Göksu demekle arif nehir üzerine muceddeden binâ ve ihyâ eylediğim kezâlik kârgîr cirs-i kebir ve yine Ak-hisar yolunda Cebâric

(جارج) kırkı demekle meşhûr tarîk-ı âmda muceddeden binâ ve ihyâ eylediğim kârgîr çeşme, Belen nâhiyesinde vâki' Cum'a-yurdu nâm mahâlden nübü' edüp ferş-i kanavât ve mesennât-ı memlûke ile dâimen ve müstemirren cereyan etmek üzere icrâ eylediğim mâ'ı lezîzin mecrâsını ve medîne-i Manisa'da vâki' Alaca-hamamı demekle ârif hamam [S, 78] duvarına muttasıl tarîk-ı âmda muceddeden binâ ve ihyâ eylediğim sebilhâne ve yine bâ-hüccet-i şer'îye mülk iştiram olup medîne-i merkûme mahâllâtından Deveciyân mahallesinde vâki' mülk menzilime cereyan ve fazlasından Nişancı Paşa mahallesinde menzil-i mezkûr hizasında muceddeden binâ eylediğim kârgîr çeşmeye ve andan sâlifü'z-zikr vakf eylediğim han derûnuna binâ eylediğim çeşmeye ve mahâll-i sâireye dâimen ve müstemirren cereyan etmek üzere bâsened-i şer'îye mutasarrıf olduğum Ali Bey mukâta'ası mülhakâtından Yaylak Timarı dâhilinde Gebe (كبه) oluk ve Yarıklu dere ve Merdivenlik karşısında Lâğımlı ve Kaşıkçı pınarları demekle meşhûr ma'lûmü'l-hudûd ve'l-mahâl altı adet yedeklerle cem'an on adet pınarların suları ile yine Cabel-i Koryu-yi Manisa mukâta'ası dahilinde Susaklı ta'bîr olunur bir adet pınar ve ma'lûmü'l-hudûd iki adet yedek pınarları ile cem'an on üç adet pınarların mecrâsı ile yine Horos-ı has timarı dâhilinde Soğucak deresinde vâki' Çatal-Kaya'nın hizâsında mevcûd bir kalem mikdarı mâ' ve garb tarafında nübü' eden bir masura ma'dan ferş-i kanavât ve mesennât-i memlûke ile icrâ eylediğim miyâhın mecrâları ve çeşmehây-i mezkûre ve mârü'z-zikr köprüler ve sebil-hâne-i mezkûre lede'l-iktizâ ba'de't-ta'mîr ve't-termîm sâlifü'z-zikr sebilhâneye şuhûr-ı şemsiyye hesabı üzere mâh-ı mayısın on beşinci gününden eylülün on beşinci gününe kadar yüz yirmi bir günde berây-i .... mâ'ı selç

vaz' oluna ve sebilhâne-i mezkûreye selç ve âb-keş olanlara hizmeti mukâbelesinde beher yevm sekizer akçe ücret verile ve çeşme-hây-i mezkûre su-yolcusuna beher yevm ücret yirmişer akçe vazîfe verilüp ve azl'ü nasbı mütevellî re'yine müfevvez olup, mütevellî temessüküne i'tibar olunarak fenninde mâhir ve hizmet-i mezkûreye kâdir bir kimesne su yolcu ta'yin olunarak ve yine mütevellî temessüküne i'tibar ile evlâd-ı zükürundan olmak üzere vakf-ı merkûma nâzır olanlara beher yevm ücret onar akçe verile ve kâtib olanlara ücret-i kitâbet beher yevm onar akçe verile ve mütevellî olanlara beher yevm ücret-i tevliyyet kırkar akçe verilüp ve gallât-ı mezkûreden akârât-ı mezkûrenin ta'mire muhtaç olan mevâzi'i bâ-ma'rifet-i nâzır-ı mütevellî yedile kemâ-hüve hakka ta'mîr ve tecdîd olunduktan sonra gallât-ı bakıyyeyi evlâdım beylerinde ber vech-i meşrûta iktisam edeler ve iş-bu şurât-ı muayyene ve kuyûd-ı mübeyyineye riâyet olunmak üzere emlâk-i mezbûre ve akârât-ı mezkûreyi bi'l-cümlet-i't-tevâbi' ve'l-levâhik ve kâffetü'l-hukuk ve'l-mürâfık fâriğan ani's-şavâgil mütevellî-yi mü-mâileyhe teslim eylediğimde ol-dahi vakfiyet üzere kabz ve tesellüm ve evkâf-ı sâire mütevellîleri gibi tasarruf eyledi dedikde gibbe't-tasdikü's-şer'i vâkıf-ı mümâileyh semt-i vifakdan cânib-i şikâka âzim ve mütevellî-yi mü-mâileyh ile husûmet ve niza'a câzim olup vakf-ı a'kâr eimme-i ihbar olan imâm-ı a'zam ve hümmâm-ı akdem sirâcü'l-ümmet ve kâşifü'n-ni'met Efendimiz hazretleri katında sahîh lâkin menzele-i âriyyetde olup şeref lüzûmu olmadığından ve vâkıf menâfi-i vakfı nefsinde veya evlâdına şart ve ta'yin eylediği takdirce elim rabbâni İmam Muhammed bn. Hasanü's-Şeybânî hazretleri indinde vakf-ı sahîh olmamağla vakf-ı mezbûrdan rücü' câiz ve râci'i emri meşrû'ı gayr-i mütecâviz olmağın evkâf-ı mezkûrdan rücü' ve kâl-evvel mül-

kiyet üzere tasarruf murâd ederim deyü da'va ve istirdada tasaddî eylediğinde mütevellî-yi reşid mahâlle münâsib cevâb-ı sedid verüp gerci inde'l-İmâmü'l-a'zam bast olunan minvâl üzere idüğü cây-i eşkâl değildir. Lâkin imâm-ı alem-i rabbânî ve fâzıl-ı samedânî hazret-i imâm-ı Ebû Yusuf eş-şehir bi'l-imâmü's-sânî aleyhi rahmetü'l-bârî indinde vâkıf-ı mücerred vakfet demekle ve imâm Muhammed bn. Hasanü's-Şeybânî rahmetullah-ı aleyh hazretleri katında teslim-i ile'l-mütevellî ve te'yid-i zikr ile vakf-ı merkûm zımnında olan şurât ve kuyûd ve sahîh ve lâzım ve sıhhat-ı lüzûmu müstelzim ve müşârinileyh imâm Ebû Yusuf hazretleri indinde ... dahi vakfiyeti sahîh olmağla istirdâd mümteni'dir deyü teslimden imtinâ' etmeğın husûmet ve niza'birle i'lây-i kitâb-ı sıhhat nisâbı tevki-i refi' ile tevşik hâkim-i hasim-i fazilet-me'âb vefku'l-lah-ı ta'âlâ sebîlü's-savab hazretleri huzûrunda terâfü' ve tehâsüm ve tenâzü' ve tehâküm ettiklerinde hâkim-i müşâ-rü'n-ileyh ^{عليه} ^{سبح} ^{الله} ^{تعالى} dahi cevâb-ı hasmiyyete im'ân-ı nazar ve ihtilâf-ı eimme-i fukahâyı tasavvur birle mübtâlâ hayr olmaktan hazer edüp vakf-ı mezbûrun zımnında olan şurât ve kuyûdun sıhhat ve lüzûmuna alâ-kavl-i min berat hükmü kaza ve tenfizü imzâ etmekle vakf-ı sahîh-i mü'eyyed ve habs-i sarîh-i muhâlled oluna binâden min ba'de vâkıfdan gayri bir kimesnenin tebdil ve tagyir ve nakz'ü tahviline mecâl muhâl olmuştur.

فن بدأه بعدما سمعه فانما ائمه على الذين
يبدلونه ان الله سميع عليم و اجرا الواقف على
الحى الجواد والكريم .

...arrire fi'l-yevmi's-sâlis min şehri Rebi'ül-evvel li-sene semâne ve mi'eteyn ve elf (3. Rebi'ül-evvel 1208 = 9. Ekim. 1793).

Şuhûdü'l-hâl :

1. Hâlâ medîne-i merkûmede me'zûn-ı bi'l-iftâ umdetü'l-ulâmai'l-kirâm fazîletlü El-hac Halil Efendi.

2. Umdetü'l-ulâmai'l-izâm Hacı Evliya-zâde Hacı İbrahim Efendi.

3. Fahrü'l-müderrişini'l-kirâm Sinan Bey müderrişi Hacı Ebûbekir Efendi.

4. Umdetü'l - müderrişini'l - kirâm Osman Ağa-zâde câmi'i medrese [si müderrişi] Hacı Seyyid Hasan Efendi ve mahdum-ı muhteremleri fahrü'l-ulâma es-Seyyid Şeyh Mehmed Efendi ve fahrü'l-ulâma es-Seyyid Şeyh Abdülkadir Efendi.

5. Fahrü'l-ulâmai'l-kirâm Keresteci-zâde Seyyid Hüseyin Efendi.

6. Umdetü'l - müderrişini'l-kirâm Şeyh Kara Mehmed Efendi.

7. Fahrü'l-ulâma Arab-zâde Mustafa Efendi.

8. Umdetü'l-huffâz Küçük hâfız Seyyid Hacı Ahmed Efendi.

9. Osman Ağa-zâde Seyyid Hâfız câmi'i hatibi Hacı Mehmed Efendi.

10. Hâtûniye câmi'i hatibi Hasır-yakan zâde Hacı Abdullah Efendi ket-hüdâsı Seyyid Mehmed Ağa; Kardeş Seyyid Mustafa Efendi.

11. Çavuş-zâde Şerîf Ağa.

12. Fahrü'l-akran Seyyid Hacı Ahmed Ağa (Küçük Halil Ağa zâde).

13. Müsevvid-i fetvâ-yi şerîfe Ahmed Efendi.

14. Müderrişinden Şeyh Ali Efendi zâde Ahmed Efendi.

15. Dil-şikâr imamı Hasır-yakan zâde Seyyid Ahmed Efendi.

16. Ser-âbâd câmi'i Hasır-yakan zâde Mehmed Efendi.

17. Hâlâ mütesellim-i livâ-i Saruhan, umdetü'l-âyân Osman Ağa zâde Hacı Mehmed Ağa hazretleri.

18. Umdetü'l-vâizîn Şeyh Mûsâ Efendi.

19. Gördoslu Hâfız zâde Osman Ağa câmi'i imamı Seyyid Hâfız Ahmed Efendi.

20. Derviş zâde Seyyid Hâfız Mehmed Efendi.

21. Hâfız Seyyid Mehmed İbrahim Efendi.

22. Palamudlu zâde Seyyid Osman Ağa ve gayrihüm.

II.

Vakfiyenin baş kısmında bulunan, sonradan ilâve edilmiş bâzı kısımlar :

Hüve'l-mu'in

1. Mağnisa'da Osman Ağa zâde El-hac Osman Ağa bn. el-merhûm El-hac Atâullah Efendi'nin diğeri bir küt'a vakfiyesidir.

2. Vakfiye-i evvelisi bâlâda 16. R. sene 1208 (= 21. Kasım. 1793) tarihile mukayyedir.

3. Mağnisa'da Osman Ağa zâde El-hac Osman Ağa bn. el-merhûm El-hac Atâullah'ın diğeri vakfiyesidir.

4. Kayıd şûd :

Bâ-ilâm-ı es-Seyyid Abdurrahman Hâmid Efendi Kâdıy-i Mağnisa ve bâ-fermân-ı âli el-vâki'. Fi. 3. Zilhicce.

Vakfiyenin Esas Metin Kısmı :

الحمد لله الملك السّار الحليم الرحيم الغفار
الذي جعل الصدقة الجارية سبباً للنّجاة من
عذب النّار و وسيلة الى دخول الجنة الذي نجى
من تحمها الانهار ثم الصلوة والتّسليمات الزكيات
على افضل المحلوقات و اشرف الموجودات محمد
المصطفى المختار وعلى اله و صحابه الاخبار و الابرار.

Amma ba'de mukarrerât-ı umûr ve müsellemât-ı cumhurdandır ki, bu cihân-ı gaddarın mal ve câhı bi-karar ve dünyayı nâ-paydârın taht'u tâcı müste'ârdır. Pes merd-i hudâ ve âkıl-i dânâ oldur ki, binay-i mebâniy-i hayrâtı vesîle-i sa'adet-i uhreviye ve icrây-i merâsim-i hasenâtı vâsıta-i izzet-i sermediyye bilüp

« استعين بالله الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار
سراً وعلانيةً فلم يجزهم عند ربهم ولا خوف
عليهم ولا هم يحزنون »

medlülünce emvâl ve erzâkını vücûh-ı hayrâta isâr'u nisâr ve sadakât-ı cari-yeyi ez dil'ü cân ihtiyar edüp

ادم اقطع عه عمله الا عن تلك علم نافع وولد صالح يد
عوله و صدقة جارية على عباد الله مال و المر يستظل
تحت صدقة »

hadîs-i şerîf-i sahîhü'l-îsnad ve eser-i münîf-i sarîhü'l-îstinâdın mazmûn-ı şerîfini mülâhaza ve meknûn-ı lâfzını muhâfaza ile tahsil-i ücûr-ı meşkûreye sa'î mevîr ve rîzây-ı rabb-i gafûr olan hasenât-ı mebrûrat iktisâbına bezli makdûr eyliye.

Binâen-alâ-zâlik iş-bu vakfiyye-i celîletü's-şân ve cerîde-i hedi'atü'l-ünevânın tahrîr ve inşâsına bâis ve bâdi ve tastir-ü imlâsına sebeb-i âdi oldur ki, medîne-i Manisa .... erkân ve a'yânından Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı âli iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Osman Ağa zâde El-hac Osman Ağa bn. el-merhûm El-hac Atâullah Ağa meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i münîf-i ezherde zikri âti vakfına li-eclî't-tescil ve'l-itmam emrû'l-vâkıf ve't-tekmîl mütevellî nasb olunmağla tevliyyeti kabûl eden umdetü'l-ulâmai'l-kirâm Hacı Evliyâ zâde Es-seyyid El-hac İbrahim Efendi mahzerinde vech-i kabûl ve nehc-i sedidü'l medlül üzere ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î edüp vakf-ı câiyü'z-zikrin sudûruna değîn silk-i mülk-i sahîhimde münselik ve rişte-i kabza-i tasarrufunda munzabıt olup medîne-i merkûmede Buğday loncası hizâsında vâki' etrâf-ı erbe'adan Emîr Hoca zâde hatib Es-seyyid El-hac Mehmed Efendi dükkânı ve Ârif Hoca zâde dükkânı ve târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz köşede vâki' bir bâb mülk bakkal dükkâ

nımı ve yine medîne-i merkûmede Yoğurt-pazarı civarında vâki' bir taraftan Balcı Alemdar ve Emîr Hoca zâde kerîmesi dükkânları ve tarafeyni târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz köşede vâki' bir bâb mülk duhancı dükkânımı ve yine medîne-i merkûmede Taht al-kal'a suukunda vâki' bir taraftan Sâdık-zâde Efendiler dükkânı ve bir taraftan Taht al-kal'a' da vâki' Sebilhâne vakfı dükkâm ve bir taraftan mümâileyh efendilerin at değirmeni avlusu ve taraf-ı râbi'i târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb bakkal dükkânımı ve yine medîne-i merkûmede Arasta kapusuna muttasıl etrâf-ı erbe'adan Hacı Hüseyin Câmî'i vakfı olan berber dükkânı ve Ser-bevvâbin-i Dergâh-ı âli El-hac Hüseyin Ağa'nın nalçacı ve haffaf dükkânları ve suuk-ı haffafan ve târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk yoğurtcu dükkânımı ve yine medîne-i merkûmede Altun-pazarı nâm mahâlde vâki' bir taraftan merkûm Sâdık-zâde efendilerin bakkal dükkânı ve bir taraftan Bezzaz Topal Hacı Osman'ın bakkal dükkânı ve bir taraftan suuk-ı Bezzâzan ve taraf-ı râbi'i târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz nısıf ekmekeçi furunumu ve yine medîne-i merkûmede Bölice (شجاع)-i atik mahâllesinde vâki' etrâf-ı erbe'adan merhûm Mütesellim Ağa'nın börekçi furunu ve Osman Ağa zâde El-hac Ömer Ağa'nın kerîmesi Atike Hanım'ın bakkal dükkânı ve Ermeni (فرکولی) oğlu zimmi menzili ve târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk şerbet-hânemi ve ittisâlinde vâki' bir taraftan Çekirge oğlu Ovannes zimmi menzili ve bir taraftan Bağdad'lı kefere ve Acem Bedros ve Atam-oğlu menzilleri ve târik-ı has ile mahdûd ve mümtaz bir bâb mülk Rumhânemi ve yine medîne-i merkûmede Gön-dabbağhânesi deresinde vâki bir taraftan Taşcı El-hac Ahmed'in dabbağ dükkânı ve bir taraftan Köle-oğlu El-hac İbrahim bağı ve bir

tarafdan Muhzir Mehmed zevcesi kahvehânesi ve taraf-ı râbî'i tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir çarhı müştemil bir bâb âsyâbımı ve yine medîne-i merkûme civarında vâki' bir tarafdan Osman Ağa zâde merhûm El-hac Mustafa Ağa vakfı olan Benli-oğlu hadîkası ve bir tarafdan Ahmed Hoca zâde Es-seyyid El-hac Osman Efendi tarlası ve tarafeyni tarîk-i âm ile mahdûd ve mümtaz ebniyye ve eşcârı müştemil bir kıt'a mülk sebze hadîkamı ve medîne-i merkûme müzâfatından Turgudlu kasabasında Pekmez ve Peynir pazarlarında vâki' etraf-ı erba'adan Değirmenci-oğlu Hacı Halil dükkânı ve Osman Çelebi hanı ve tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz biri-birine muttasıl altı bâb boyacı ve berber ve pabuşçı dükkânları ve mağzamı ve yine kasaba-i mezkûre Zeytincik mahâllesinde vâki' bir tarafdan Osman Ağa-zâde Pulâd El-hac Mehmed Ağa bahçesi ve bir tarafdan bakkal Anastas zimmi menzili ve tarafeyni tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz bir bâb şerbethâne ve bir bâb bakkal dükkânı ve bir bâb börekçi furunumu müştemil bir kıt'a mülk rumhânemi cemî' müştemilât-ı mevcûdesile ve yine kasaba-i mezkûrede etraf-ı erbe'adan Osman Ağa zâde El-hac Hüseyin Ağa bahçesi ve kasaba-i mezbûre müftüsü Abdurrahim Efendi bahçesi ve bundan akdem vakf eylediğim bahçe ve tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz ebniyye ve eşcârı müştemil Nakib-oğlu bahçesi demekle meşhur bir kıt'a mülk sebze hadîkamı ve Suğla sancağı kazalarından Burun-âbâd (Bornova) nâhiyesinde vâki' Gökoğlan zâde El-hac Ebûbekir Ağa'dan iştirâ eylediğim bir tarafdan İzmir'li Hasan Çavuş zâde bahçesi ve bir tarafdan İzmir'li Hurdacı zâde Hacı Ahmed Efendi ve hancı Hacı İbrahim Ağa ve Kadri Beşe ve kantarcı Hacı Mehmed Ali tarlaları ve bir tarafdan azmak ve bir tarafdan leb-i derya ve tarîk-ı âma müntehi ebniyye ve eşcar ve mülk kürümü müştemil ma'lû-

mül mikdar ve'l-kat' hadîkalarımı ve hedâik-ı mezkûre derûnunda vâki' ma'lûmül-hudûd ve'l-müştemilât bir bâb şerbethânemi ve bir bâb rumhâne mülkümü ve yine nâhiye-i mezkûrede vâki' İzmir'li Samancı Aşık-oğlu Es-seyyid El-hac Ali'den iştirâ eylediğim bir tarafdan İzmir'li Hancı Hacı İbrahim Ağa tarlası ve bir tarafdan Samancı Hacı Ahmed Ağa bahçesi ve bir tarafdan su yolu ve taraf-ı râbî'i tarîk-ı âmâ müntehi ebniyye ve eşcârı müştemil ma'lûmül-mikdar ve'l-kat' bir kıt'a mülk bahçemi ve yine nâhiye-i mezkûrede Kara-pınar'larda vâki' merkûnı El-hac Ebûbekir Ağa'dan iştirâ eylediğim tahdîd ve tavsifden müstağni dede'l-ahâli ve'l-hayrat ma'lûmül-hudûd ebniyye ve eşcârı müştemil ma'lûmül-mikdar ve'l-kat' hadîkalarımı ve yine medîne-i Manisa'ya muzâfe Palamud nâhiyesinde vâki' bir tarafdan Osman Ağa zâde Pulâd El-hac Mehmed Ağa tarlası ve bir tarafdan kendi tarlam ve sebze hadîkam ve bir tarafdan Hacı İbrahim zâde tarlası ve taraf-ı râbî'i tarîk-i âm ile mahdûd ve mümtaz mülk kürümü müştemil bir kıt'a bağımı ve yine nâhiye-i mezkûre de Yaya (Baba) karyesinde vâki' etraf-ı erbe'adan dere ve tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz mülk kürümü müştemil diğer bir kıt'a bağımı ve yine medîne-i merkûme muzâfatından Belen nâhiyesinde vâki' etraf-ı erbe'adan Delikanlı-oğlu Mehmed nâm kimesne zeytinliği ve Çarık Hüseyin Beşe zeytinliği ve Sarıklıoğlu zeytinliği ve tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz yüz kırk beş aded zeytin eşcârımı ve yine medîne-i merkûme tevâbî'inden Baba-suluk Çiftliği civarında vâki' etraf-ı erbe'adan arazi-yi hâliye ile mahdûd ve mümtaz seksen altı aded zeytin eşcârımı ve yine çiftlik-i mezkûr civarında vâki' etraf-ı erbe'adan dere ve kendi bağım ve tarlalarım ile mahdûd ve mümtaz üç yüz aded zeytin eşcârımı ve yine çiftlik-i mezkûr civarında vâki' bir tarafdan bundan

akdem vakf eylediğim bahçe ve bir taraftan dere ve bir taraftan arâziyi-hâliye ve taraf-ı râbî'i târik-ı âm ile mahdûd ve mümtaz beş yüz altmış aded zeytin eşcârımı ve Kara Veliyüddin Çiftliği civarında vâki' etrâf-ı erbe'adan çiftlik-i mezkûr ve tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz dört yüz altmış aded zeytin eşcârımı ve yine medîne-i Manisa'da Akbaldır-deresi'nde... etrâf-ı selâsesi dere-i mezkûr ve taraf-ı râbî'i tarîk-ı âm ile mahdûd ve mümtaz Mes-cid-altı demekle ârif iki çarkı müstemil bir bâb âsyâbın nisfı bundan akdem rabt ve tahrîr olunup yedimde olan vakfiye-i mâ'mûlün bahamda mestûr ve mukayyed olmağla âsyâb-ı mezkûrun nisf-ı âhirini ve yine medîne-i merkûme mahâllâtından Nişancı mahallesinde vâki' bir taraftan mücedded bina eylediğim Dershâne ve Medâris-i şerife ve bir taraftan Nişancı Paşa kabristanı ve bir taraftan Nisvan-tekkesi ve taraf-ı râbî'i tarîk-ı has ile mahdûd ve mümtaz büyût-ı adîde ve ebniyye-i sâire-i ma'lûmeyi müstemil zikri âti medreseye şart ve ta'vin eylediğim bir bâb mülk menzilimi ve yine mahalle-i mezbûrede vâki' tarafeyni menzil-i mezkûr ve Nişancı Paşa Câmi'-i şerifi ve tarafeyni târik-ı âm ve has ile mahdûd ve mümtaz biri-birine muttasıl müceddeden binâ eylediğim bir bâb Dershâne ve on iki aded hücerât ve bir bâb Kütüphâne ve derûnuna bâ-defter-i müfredât vaz'u vakf ve habs eylediğim ma'lûmü'l-esâmi ve'l-kat, kü-tüb-i şerife ve emlak ve eşcâr-ı muharre-i mezkûreyi enfes mal ve atyab-ı emlakimden ifrâz ve imtiyaz edüp hasbeten-lillah el-melikü's-şükûr ve tâliben li-marzât-ı rabbihi'l-gafûr vakf-ı sahîhi şer'i mü'eyyed ve habs-i sarîh-i mer'î muhâlled ile vakf ve habs edüp medîne-i merkûmeden Akhisar ve Gördos ve bilâd-ı sâireye mürûr ve ubûr eden nâsın güzergâhı olan Kum-Çayı demekle meşhur çay üzerine hasbeten-lillâhi-te'âla... el-hâlise müceddeden binâ eyle-

diğim köprü ve Akhisar yolunda Cebaric (جارج) kıyı nam mahâlde tarîk-ı âm üzerinde binâ eylediğim çeşmeye, Belen nâhiyesinde Cum'a-yurdu demekle ma'rûf mahâlden nübü' edüp fers-i kanavât-ı memlûke ile icrâ eylediğim ma'î lezîzin mecrâsı ve yine medîne-i merkûmede vâki' Alaca-Hamamı duvarına muttasıl tarîk-ı âmda müceddeden binâ eylediğim Sebilhâne ve bâhüccet-i şer'îye mülk-i müsterânem, medîne-i merkûme suukundan Deveciyân mahallesinde vâki' mülk menzilime cereyan ve fazlasından Nişancı Paşa mahallesinde, menzil-i mezkûr hizâsında müceddeden bina eylediğim kârgir çeşmeye ve andan mâri'z-zikr Dershâne derûnunda binâ eylediğim şadırvana ve andan medrese-i meşrûta olan menzil-i mezkûra ve yine mâri'l-beyân çeşmeye, mukaddema vakf eylediğim hâne derûnuna bina eylediğim çeşmeye dâimen ve müstemirren cereyan etmek üzere bâ-senedât-ı şer'îye mutasarrif olduğum zikri âti miyâh-ı lezizden, medîne-i merkûme mahâllâtından Dilşikâr mahallesi ile Saz mahallesi beyninde tarîk-ı âmda müceddeden binâ eylediğim kârgir diğer çeşme kezâlik dâimen men ve müstemirren cereyan etmek üzere Ali Bey mukâta'atından Yaylak Timarı dâhilinde vâki' Gebe-oluk ve Yarıklı-deresi ve Merdivenlik karşısında Lâğımlı ve Kaşıklı pınarları demekle meşhur ma'lûmü'l-hüddûd ve'l-menâbi' altı aded yedeklerle on aded ve Cebel-i Koruy-ı Mağnisa mukâta'ası dâhilinde vâki, Susaklı ta'bir olunur ma'lûmü'l-hudûd ve'l-menâbi' iki aded yedeklerle üç... cem'an on üç aded pınar suları ile Horos timarı dâhilinde vâki' Soğucak deresinde vâki, Çatal Kaya'nın hizâsından nübü' eden bir kalem inikdarı ve garb tarafından nübü' eden bir masura ma'dan fers-i kanavât ile icrâ eylediğim miyâh-ı lezîzenin mecrâları ve çeşmehâ-i mezkûre ve mâri'z-zikr köprü ve akârât-ı mezkûrenin ta'mir ve termimlerine ve sâlifü'z-zikr

sebilhânenin eyyâm-ı sayfda berây-i tebrîd-i mâ ta'yin olunan selçine ve vezâyif-i tevliyyet ü nezâret ve kitâbet ve ücret-i âb-râhi ve selç ve âb-keşine ve gallât-ı bakıyye müretteben evlâda ve evlâd-ı evlâda ve evlâd-ı evlâd-ı evlâda fe-ne'ûzi-bi'l-lâhi-te'âlâ ba'de'l-inkırâz gallât-ı bakıyye üteka ve atikânıma ve müretteben evlâdlarına ve evlâd-ı evlâdlarına ve ba'de'l-inkırâz el-küll-i gallât-ı mezkûre Medîne-i münevvere nevver-allahü-te'âlâ ilâ yevmi'l-âhire fukarasına meşrûta ola. Tenkîs ve ezdiyad ve tebdil ve naks ve tagyir ve tahvil ve'l-hâsıl amme-i umûr-ı evkâf merreten ba'de uhrâ ve kerreten eser-i uhrâ ne gûne diler ve ne vechile murad edersem yedimde ve meşiyeyimde olmak üzere bundan akdem vakf ve habs edüp, bin ikiyüz sekiz senesi Rebi'ül üld'sının üçüncü günü târihi ile müverrah Haremeyn-i şerîfeyn muhâsebesine kayd ve sebt ile yedime i'tâ buyrulan iş-bu vakfiye-i ma'mûlün-bahada muharrer ve mestûr olan ta'yîn-i masârif ve vazâyif ve emr-i tevliyyet ve fazla-i evkâf zımında olan şurûr-ı muayyene ve kuyûd-ı mukayyede kemâfi's-sâbık mer'i ve düsturü'l-amel tutulmak için iş bu emlak... ve eşcârı mersûme ve medâris ve kütübhâne ve derûnuna vaz' eylediğim kütüb-i ma'lûmeyi dahi vakf-ı şerîf-i merkûma zam ve ilhak edüp şöyle şart ve ta'yin eyledimki, dersihâne-i mezkûrede ulemây-i müfessirin ve fûdelây-ı müdâkikikinden ulûm-ı akliye ve nakliye ve fûnûn-ı... mâhir ve istihrâc-ı usûl ve istinbâd-ı fûrû'a kâdir ve neşri ulûm ile müstehid olmak üzere bir kimesne müderris olup tedrisiyye yevmi seksen akçe vazife verile ve medrese-i mezkûre ittisâlinde vâki' menzil-i mezkûrun süknâsı dahi müderris olanlara meşrûta ola ve dersihâne-i mezkûrede Tefsîr-i şerîf ve Buhâriy-i lâtif tedris olunup tefsirliyye yevmi kırk akçe ve Buhariyye kezâlik yevmi kırk akçe vazife verile ve mâ'da on iki aded hüce-

râtda sâkinûn talebe-i ulûma ..... olmayup taşradan gelme garibü'd-diyâr olup her birine yevmi sekizer akçeden doksan altı akçe vazife verile ve eğer te'ehhül edeni olur ise hücreden ihrac oluna ve kütübhâne-i şerîfede mevcûd kütüb-i şerîfe zinhâr ve zinhâr taşra verilmeyüp derûn-ı kütübhânedede mütâla'a ve intifâ' oluna ve lede'l-iktiza hâfız-ı kütüb ma'rifetile ba-yed-i mütevellî ta'mîr ve teklid oluna ve dersihâne ve kütübhâne dahi kezâlik kemâyenbaği ta'mîr ve termîm oluna ve hâfız-ı kütüb olanlar ulemây-i ulûl- ebsâr ve ashâb-ı iktidardan olmak üzere bir kimesne hâfız-ı kütüb olup yevmi altmış akçe vazifeye mutasarrıf ola ve hâfız kütüb-i sâni olan kezâlik yevmi altmış akçe vazifeye mutasarrıf ola ve kütübhâne-i şerîfede ferraş olanlara yevmi dört akçe vazife verile ve bevvâb-ı medrese ve ferrâs-ı kenîf olanlara yevmi altı akça vazife verile ve mukaddem ve muahhar evkâf-ı mezkûrem Dâriü's-sa'adetü's-şerîfe Ağası mezâretinde âsûde olmak üzere iş-bu emlak ve akar ve eşcâr ve medâris ve kütübhâne ve kütüb-i şerîfe-i mezkûreyi dahi fârigan anü's-şavâgil mütevelliy-i merkûme teslim eylediğimde ol- dahi vakfiyyet üzere kabz ve tesellim etmeğin yedimde olan vakfiye-i ma'mûlün-baha-i mezkûra ba'del-nazar iş-bu evkâf-ı şerîfe-i mezkûrenin dahi sıhhat ve lüzûmuna hükm-i şer'i birle takrîrim tahrîr ve hüccet-i şer'îye rabt olunmak matlûbundur dedikde, fi'l-hakîka hâl-i minvâl-i meşrûh üzere olduğunu zeyl-i vakfiye-i merkûmede mesturü'l- esâmî sikât-ı sahîhatü'l- kelimât ihbarlarile lede's-şer'ü'l- envâr zâhir ve nümâyan olduktan sonra hâkim-i hâsim-i fazîlet- me'ab (وقفه الله تعالى الى سبيل الصواب) Efendi hazretleri dahi vâkıf-ı mümâileyhi mütevelliy-i merkûme ile ba'de'l mürâfa'a ve'et-te'emmül vakfiyye-i mâ'mûlün-baha-i mezkûra ilka-nazar ve mubtil-i hayr olmakdan ictinab ve hazer ile cânib-i vakfı ulâ ve uhrâ görüp

iş-bu vakf-ı mezkûrun sıhhat ve lüzûmunu ve zımnında olan şurût ve kuyûdun cevâzını tecvîz eden eimme-i kirâm zevî'l- ihtiram akvâl-i şerîfleri üzre âlimen bi'l- hilâf fimâ beyne'l- eimmotü'l- eslâf ve'l- esrâf evvelen vakf-ı mezkûrun sıhhat ve lüzûmûna ve sâniyen zımnında olan şurût ve kuyûdun cevâzına alâ kavli min berrayü's-sihhat ve'l- lüzûm hükm ü kazâ ve tenfiz ü imzâ etmeğın vakf-ı mezkûr sahıh ve lâzım olup fi-mâba'd vâkıfıdan gayri ferd-i aferidenin tağyir ü tebdil ve nakz ü tahvili adimü'l- ihtimâl oldu.

استعین بالله فن بدله بعد ما سمعه فانما ائمه
على الذين يدلونه ان الله سمیع علم و اجرای
الواقف على الحق الجود الکریم جرى ذلك .

Hurrire fi'l- yevmi'l- hâmis aşer min şehr-i Zilka'detü's-şerife li-sene isnâ ve aşer ve mi'eteyn ve elf [15 Zilka'de 1212 = 1 Mayıs 1798].

من حجرة من له كال الفرو نهاية المجد والشرف
عليه افضل التحية و اكل السلام الف الفا .

Şuhûdül hâl :

1. Fahrü'l- müderrisini'l- kirâm Seyh Ali Efendi zâde Ahmed Efendi.

2. Umdetü'l- meşâyihi'l- i'zâm Şeyhü'l- mevlevi Es-seyyid Eş-seyh Osman Efendi.

3. Umdetü'l- ulemâi'l- kirâm Ke resteci-zâde Es-seyyid El-hac Hüseyin Efendi.

4. Fahrü'l- ulemâi'l- fihâm Sinan Bey müderrisi Eş-seyh El-hac Ebûbekir Efendi.

5. Zübdetü'l- ulemâi'l- i'zâm ve müderrisini'l- kirâm Tat-zâde Es-seyyid Hüseyin Efendi.

6. Me'zûnen bi'l-iftâ kıdvetü'l- Alemdar zâde Es-seyyid El-hac Ahmed Efendi hazretleri.

7. Şeyhü'l- ulemâi'l- müdakkikin ulemâi'l- i'zâm faziletli El-hac Halü Efendi.

8. Müsevvid-i fetvâ-yi şerife Ahmed Efendi.

9. Çavuş-zâde Es-seyyid Mustafa Ağa.

10. Çavuş-zâde Es-seyyid Ebûbekir Efendi.

11. Hasır-yakan-zâde El-hac Abdullah Efendi.

12. Hasır-yakan-zâde Mehmed Efendi.

13. Kara-kulak-zâde Es-seyyid El-hac Ahmed Ağa.

14. Küçük Hacı Halil Ağa zâde Es-seyyid El-hac Ahmed Ağa.

15. Kâtib-i vakfiyye Es-seyyid Feyzi Efendi.

16. Kâtib El-hac İsmail Efendi.

17. Palamudlu zâde Es-seyyid Osman Ağa.

18. Haffaf Kara Mustafa zâde Es-seyyid Mehmed Ağa.

19. El-hac Mustafa Efendi tâbi-i vâkıf-ı mumâileyh.

20. Muhzir-başı oğlu Seyyid Molla Halil ve gayr-i hümm eş-şuhûd.

خمس عشر من شهر جمادى الأولى سنة ثمان مائة

الحضرة الميامين ساداتنا الشريفة...
في يوم الاثنين الحادي عشر من شهر جمادى الأولى سنة ثمان مائة...

شهادة
في شهر...

الحمد لله الذي جعل الصلوة المبركة...
من حبس النار وسببها في جهنم المنة...
والصلوات على افضل الطوائف والاشرف الوجوه...
في يوم الاثنين الحادي عشر من شهر جمادى الأولى سنة ثمان مائة...

الحمد لله الذي جعل الصلوة المبركة...
من حبس النار وسببها في جهنم المنة...
والصلوات على افضل الطوائف والاشرف الوجوه...
في يوم الاثنين الحادي عشر من شهر جمادى الأولى سنة ثمان مائة...

